

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. อินตา ศิริวรรณ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มจร.
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย อาจารย์คณะครุศาสตร์ มจร.
๓. รองศาสตราจารย์. พิเศษ ดร. วิชชุดา หุ่นวิไล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะครุศาสตร์ มจร. วัดศรีสุदारาม บางกอกน้อย กรุงเทพฯ โทร./โทรสาร ๐- ๒๔๓๓-๖๕๘๘

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓ / ๒๔๘

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ

ด้วย พระริน อุกุเตโช (เปิ้ล) นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปุณณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร : A STUDY OF LEARNING PARTICIPATION IN BUDDHIST ACTIVEIES EFFECTING CHANGES IN MORAL BEHAVIOUR OF SECONDARY STUDENT IN WAT PURANAWAS SCHOOL TAWEEWATTANA DISTRICT BANGKOK” หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผศ.ดร.สิน งามประโคน ประธานกรรมการ

๒. พระมหาสหัส จิตสาโร, ผศ. กรรมการ

คณะกรรมการ พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะครุศาสตร์ มจร. วัดศรีสุदारม บางกอกน้อย กรุงเทพฯ โทร./โทรสาร ๐- ๒๔๓๓-๖๕๕๘

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓ / ๒๔๘

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ด้วย พระริน อุกุเตโช (เปิ้ล) นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร : A STUDY OF LEARNING PARTICIPATION IN BUDDHIST ACTIVEIES EFFECTING CHANGES IN MORAL BEHAVIOUR OF SECONDARY STUDENT IN WAT PURANAWAS SCHOOL TAWEEWATTANA DISTRICT BANGKOK” หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผศ.ดร.สิน งามประโคน ประธานกรรมการ

๒. พระมหาสหัส ฐิตสาโร, ผศ. กรรมการ

คณะกรรมการ พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริการการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๕๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘. ๐๘-๔๑๐๔-๔๒๓๓

๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.พิเศษ ดร. วิชชุดา หุ่นวิไล

ด้วย พระริน อรุณเดโช (เปิ้ล) นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปรมานุชิต เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร : A STUDY OF LEARNING PARTICIPATION IN BUDDHIST ACTIVEIES EFFECTING CHANGES IN MORAL BEHAVIOUR OF SECONDARY STUDENT IN WAT PURANAWAS SCHOOL TAWEEWATTANA DISTRICT BANGKOK” หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผศ.ดร.สิน งามประโคน ประธานกรรมการ

๒. พระมหาสหัส จิตสาโร, ผศ. กรรมการ

การนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัยในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ข

หนังสือขอขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อวิจัย

๑. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยาพุทธมณฑล ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) จำนวน ๓๐ ฉบับ
๒. โรงเรียนวัดปรณาواس แบบสอบถาม จำนวน ๒๐๘ ฉบับ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๕๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุคาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘, ๐๘-๔๑๐๔-๔๒๓๓

๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย**เรียน** ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยาพทุมณฑล**สิ่งที่ส่งมาด้วย** แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระริน อรุณเดโช (เป็ก) นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร : A STUDY OF LEARNING PARTICIPATION IN BUDDHIST ACTIVEIES EFFECTING CHANGES IN MORAL BEHAVIOUR OF SECONDARY STUDENT IN WAT PURANAWAS SCHOOL TAWEEWATTANA DISTRICT BANGKOK” หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผศ.ดร.สิน งามประโคน ประธานกรรมการ

๒. พระมหาสหัส จิตสาโร, ผศ. กรรมการ

การนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัยในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๕๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๕๘, ๐๘-๔๑๐๔-๔๒๓๓

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปุณณวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๒๐๘ ชุด

ด้วย พระริน อุกุเตโช (เปิ้ล) นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปุณณวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร : A STUDY OF LEARNING PARTICIPATION IN BUDDHIST ACTIVEIES EFFECTING CHANGES IN MORAL BEHAVIOUR OF SECONDARY STUDENT IN WAT PURANAWAS SCHOOL TAWEEWATTANA DISTRICT BANGKOK” หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผศ.ดร.สิน งามประโคน ประธานกรรมการ

๒. พระมหาสหัส จิตสาโร, ผศ. กรรมการ

การนี้ นิสิตมีความจำเป็น ต้องเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัยในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปรณาวาส
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ☒ ลงใน ()
หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อ
นำผลการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดปรณาวาส
ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๑. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสำรวจรายการ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่
โรงเรียนจัดขึ้น

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แบ่ง
ออกเป็น ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการปฏิบัติตามหน้าที่ชาวพุทธ ๒) ด้านการบริหารจิตและเจริญปัญญา
และ ๓) ด้านการปฏิบัติในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการเข้าร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นในโรงเรียนวัดปรณาวาส

๒ . หลังจากท่านได้รับแบบสอบถามชุดนี้แล้ว ผู้วิจัยจะมารับแบบสอบถามด้วยตัวเอง
ผู้วิจัยขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยใน
ครั้งนี้

ด้วยความขอบคุณอย่างสูง

พระริน อุกกเตโช (เปิ้ล)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

สำหรับผู้วิจัย

๑	๒	๓
☐	☐	☐

๑. เพศ

๑ () ชาย

๒ () หญิง

๔

☐

๒. อายุ

๑ () ๑๓ ปี

๒ () ๑๔ ปี

๕

☐

๓ () ๑๕ ปี

๓. ระดับการศึกษา

๑ () มัธยมศึกษาปีที่ ๑

๒ () มัธยมศึกษาปีที่ ๒

๖

☐

๓ () มัธยมศึกษาปีที่ ๓

๔. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองในปัจจุบัน

๑ () บิดา – มารดา

๒ () บิดา

๗

☐

๓ () มารดา

๔ () ญาติ อื่น ๆ.....

๕. อาชีพของผู้ปกครอง

๑ () รับราชการ

๒ () เกษตรกรรม

๘

☐

๓ () ค้าขาย

๔ () ธุรกิจส่วนตัว

๕ () อื่น ๆ

ตอนที่ ๒

การเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่จัดขึ้นในโรงเรียนวัดปทุมवास

คำชี้แจง

ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียวเท่านั้น ซึ่งได้กำหนดระดับคะแนนไว้ ดังนี้

๕ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

๔ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมมาก

๓ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมปานกลาง

๒ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมน้อย

๑ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

ข้อที่	การเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่จัดขึ้นในโรงเรียนวัดปทุมवास	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		๕	๔	๓	๒	๑	
๑	การฝึกอาราธนาศีล อาราธนาธรรม						☐ ๕
๒	การสวดมนต์ไหว้พระในแต่ละวัน						☐ ๑๐
๓	การฝึกปฏิบัติสมาธิแผ่เมตตาหลักคำสอน						☐ ๑๑
๔	การเข้าร่วมกิจกรรมการบริหารจิตเจริญปัญญา						☐ ๑๒
๕	การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มส่งเสริมศีลธรรม						☐ ๑๓
๖	การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ						☐ ๑๔
๗	การประกวดมารยาทชาวพุทธ มารยาทไทย						☐ ๑๕
๘	การเข้าเรียนธรรมศึกษาในหลักสูตรของคณะสงฆ์						☐ ๑๖
๙	การเข้าค่ายคุณธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น						☐ ๑๗
๑๐	การถวายสังฆทานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา						☐ ๑๘
๑๑	การฟังธรรมะและตอบปัญหาธรรมะที่โรงเรียนจัดขึ้น						☐ ๑๙
๑๒	การเข้าร่วมกิจกรรมแสดงความกตัญญูต่อผู้สูงอายุ						☐ ๒๐
๑๓	การทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา						☐ ๒๑
๑๔	การบำเพ็ญประโยชน์ในวันพ่อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติ						☐ ๒๒
๑๕	การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ในวันสำคัญของโรงเรียน						☐ ๒๓

ตอนที่ ๓

การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวัดบูรณาวาส

คำชี้แจง

ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียวเท่านั้น ซึ่งได้กำหนดระดับคะแนนไว้ ดังนี้

๕ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

๔ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมมาก

๓ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมปานกลาง

๒ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมน้อย

๑ มีค่าเท่ากับ เข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

ข้อที่	ด้านการปฏิบัติตามหน้าที่ชาวพุทธ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		๕	๔	๓	๒	๑	
๑	สวดมนต์กราบไหว้บูชาพระรัตนตรัยเป็นประจำทุกวัน						☐ ๒๔
๒	เคารพสรรเสริญพระรัตนตรัยด้วย กาย วาจา ใจ						☐ ๒๕
๓	ประพฤติตนตั้งอยู่ในสุจริตธรรมพูดแต่คำสัตย์ ไม่พูดคำเท็จ						☐ ๒๖
๔	ทำความดีตามแบบอย่างคนประพฤติดีที่ได้รับยกย่อง						☐ ๒๗
๕	ละเว้นการลักขโมยสิ่งของที่เป็นของผู้อื่น						☐ ๒๘
๖	เข้าร่วมการทำบุญตามประเพณีของชุมชน						☐ ๒๙
๗	ถวายสิ่งของแด่พระภิกษุสงฆ์ตามโอกาสที่สมควร						☐ ๓๐
๘	ให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ตามโอกาสที่สมควร						☐ ๓๑
๙	แต่งกายอย่างสุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น งานทำบุญต่าง ๆ ทอดกฐิน ประเพณีงานศพ						☐ ๓๒
๑๐	มีกิริยามารยาทสุภาพอ่อนน้อมต่อบุพการี และครูบาอาจารย์						☐ ๓๓

ข้อที่	ด้านการบริหารจัดการและเจริญปัญญา	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		๕	๔	๓	๒	๑	
๑	มีการสวดมนต์ภาวนาเพื่ออบรมจิตเป็นประจำทุกวัน						☐ ๓๔
๒	มีการฝึกทำจิตให้สงบเป็นสมาธิ ระวังจิตไม่ให้ฟุ้งซ่าน						☐ ๓๕
๓	มีการฝึกจิตให้เป็นสมาธิด้วยการสวดมนต์ภาวนา						☐ ๓๖
๔	มีการฝึกจิตให้มีสติให้รู้เท่าทันตามอิริยาบถที่เคลื่อนไหว						☐ ๓๗
๕	มีความอดทนอดกลั้นในการฝึกจิตไม่ให้ย่อท้อต่ออุปสรรค						☐ ๓๘
๖	มีการฝึกจิตพิจารณาให้รู้ให้เข้าใจอารมณ์ของตนเอง						☐ ๓๙
๗	มีการนำหลักธรรมทางศาสนา เช่น ความขยันหมั่นเพียรไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน						☐ ๔๐
๘	มีการนำหลักธรรมทางศาสนา เช่น คิดแบบโยนิโสมนสิการไปใช้แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น						☐ ๔๑
๙	มีการนำหลักธรรมทางศาสนา เช่น การละเว้นทำความชั่วทุกอย่างไปใช้ในการสร้างวินัยแก่ตนเอง						☐ ๔๒
๑๐	มีการนำผลของการพัฒนาจิตไปใช้พัฒนาการเรียนและกระบวนการคิดของตนเอง						☐ ๔๓
	ด้านการปฏิบัติในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา						
๑	บำเพ็ญประโยชน์ทำความสะอาดบริเวณวัดหรือที่สาธารณะเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา						☐ ๔๔
๒	ให้ทานและทำบุญตักบาตรในวันธรรมะสวนะ						☐ ๔๕
๓	ไปวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา						☐ ๔๖
๔	ไปเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา						☐ ๔๗
๕	ปฏิบัติตนอยู่ในศีล ๕ อย่างสม่ำเสมอ						☐ ๔๘
๖	ปฏิบัติตนตามหลักธรรม เช่น มีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น						☐ ๔๙
๗	ปฏิบัติตนเป็นคนกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดา มารดา						☐ ๕๐
๘	ปฏิบัติตนเป็นพิเศษด้วยการทำความดีตลอดช่วงเข้าพรรษา						☐ ๕๑
๙	ยอมรับคำแนะนำในสิ่งที่ตนบกพร่องตามหลักธรรมคำสอน						☐ ๕๒
๑๐	ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขความประพฤติของตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม						☐ ๕๓

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนวัดปทุมवास เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

๑) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่โรงเรียนจัดขึ้น

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

๒) ด้านการปฏิบัติตามหน้าที่ชาวพุทธ

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

๓) ด้านการบริหารจิตและเจริญปัญญา

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

๔) ด้านการปฏิบัติในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

ภาคผนวก ง.

๑. ประวัติโรงเรียนวัดปรณาวาส
๒. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔
๓. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๑. ประวัติโรงเรียนวัดปรณาวาส

สภาพทั่วไป

โรงเรียนวัดปรณาวาส เปิดทำการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ โดย อาศัยศาลาการเปรียญของวัดปรณาวาสเป็นสถานที่เรียน ขุนสุทธิบัญญัติการ นายอำเภอตลิ่งชันได้มาเป็นประธานเปิดป้ายชื่อโรงเรียน ซึ่งมี ขุนพรหม พิทยาวุฒิ ศึกษาธิการอำเภอตลิ่งชัน และพระอธิการเล็ก บัวรุ่ง เจ้าอาวาสวัดปรณาวาส เป็นกรรมการ ครูใหญ่คนแรกชื่อนายน้อม สุวิสุทธิ มีครู ๓ คน นักเรียน ๑๐๕ คน เป็นนักเรียน ชาย ๕๕ คน นักเรียนหญิง ๕๔ คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

พ.ศ. ๒๕๐๑ นายเสงี่ยม เต็มสุข ศึกษาธิการจังหวัดธนบุรี ได้เดินทางมาตรวจเยี่ยม

โรงเรียน พบว่า นักเรียนต้องอาศัยศาลาการเปรียญเป็นที่เรียน และมีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น จึงได้ประสานเพื่อขอความร่วมมือจากนายอเนก ปริยานนท์ นายอำเภอตลิ่งชัน เพื่อติดต่อเจ้าอาวาสวัดปรณาวาส คือ พระอธิการจั่น คุรุหมโม ขอให้ดินบริเวณตรงข้ามกับวัดซึ่งนางแย้ม กาวีเวท ได้บริจาคให้กับวัดปรณาวาส ๑๕ ไร่ ๑ งาน ๘๒ ตารางวา และสร้างอาคารเรียนแบบ ๐๐๘ ขนาด ๑๐

ห้องเรียนขึ้น เป็นอาคารเรียนหลังแรก ด้วยเงินงบประมาณ จากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๒๕๗๐๐๐ บาท เริ่มดำเนินการสร้างเมื่อ วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ทำพิธีเปิดป้ายอาคารเรียน เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒ โดยมีนายเชื้อ วิชัยดิษฐ์ เป็นประธานในพิธี เปิดทำการสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗

พ.ศ. ๒๕๐๒ นางทองอ่อน บัวกอ ได้มอบที่ดิน ซึ่งอยู่บริเวณติดกับโรงเรียนจำนวน ๔

ไร่ให้กับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสร้างอาคารเรียนแบบ ๐๐๘ ขนาด ๖ ห้องเรียน ขึ้นอีก ๑ หลังหลัง ด้วยเงิน จำนวน ๒๐๐ ,๐๐๐ บาท จากกองกลางกินแบ่งรัฐบาล เปิดใช้เป็นห้องเรียนเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ต่อจากนั้นโรงเรียนวัดปรณาวาสได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ ทั้งอาคารสถานที่ และด้านการจัดการเรียนการสอน จนถึงปีการศึกษา ๒๕๓๕ ได้ขอเปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทำการสอน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จนถึงปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันของโรงเรียน

โรงเรียนวัดปรณาวาสจัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ตามเกณฑ์ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร มีทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังต่อไปนี้

โรงเรียนวัดปรณาวาส มีอาคารเรียนถาวร ๔ ชั้น หลังที่ ๑ อาคารวาศนา เป็นตึก ๔ ชั้น แบบ สนศ.ขนาด ๑๘ ห้องเรียน หลังที่ ๒ อาคารแสงจันทร์ เป็นตึก ๓ ชั้น แบบ สนศ. ขนาด ๑๐ ห้องเรียน หลังที่ ๓ อาคารพิบูล เป็นเรือนครึ่งตึกครึ่งไม้ แบบ ๐๑๗ ขนาด ๘ ห้องเรียน หลังที่ ๔

อาคารเพื่องฟ้า เป็นตึก ๕ ชั้น แบบ สนศ. ๓๘๕ ขนาด ๑๑ ห้องเรียน หลังที่ ๕ อยู่ระหว่างการก่อสร้าง เป็นตึก ๕ ชั้น แบบ สนศ. ๒๘๕ ขนาด ๑๑ ห้องเรียน มีบ้านพักครู ๔ หลัง บ้านพักภารโรง ๑ หลัง ห้องส้วมนักเรียน ๓ หลัง สนามคอนกรีตอเนกประสงค์ สนามฟุตบอล สนามหญ้า และพื้นที่ทำการเกษตร

จำนวนบุคลากร

ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ โรงเรียนมีข้าราชการครู จำนวน ๖๗ คน เป็นชาย ๑๔ คน เป็นหญิง ๕๓ คน คนเลี้ยงเด็ก ๘ คน พนักงานธุรการ ๑ คน เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๑ คน ภารโรง ๗ คน คนสวน ๑ คน และแม่ครัว ๑ คน รวมบุคลากร ทั้งหมด ๘๒ คน

๑) จำนวนห้องเรียน ๔๑ ห้องเรียน และมีจำนวนห้องเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ คือ ระดับอนุบาลศึกษา ๘ ห้องเรียน ระดับประถมศึกษา ๒๓ ห้องเรียน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๑๐ ห้องเรียน

๒) สาธารณูปโภค กระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้านครหลวง สาขาบางใหญ่ (รหัสของหน่วยงาน ๑๖๕๕๐๐๑๐๐๐๒๔๑๐) ประปา จากการประปานครหลวง สาขา ๐๕ โทรศัพท์ โทรสาร จากบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ๓ หมายเลขคือ ๐-๒๔๔๑-๕๕๘๔, ๐-๒๔๔๑-๕๑๖๐ ๐-๒๔๔ ๕๕๓๑ (ใช้กับ Internet) [http : ๒๐๓.๑๕๕.๒๒๐.๒๔๒ / Watpuranawas](http://๒๐๓.๑๕๕.๒๒๐.๒๔๒/Watpuranawas)

๓) สถานที่ตั้งเลขที่ ๒๕ หมู่ ๑ แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๓๑ โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๑-๕๕๘๕-Mail : b๘๘๕๓๐๐๑@truemail.co.th

สภาพเศรษฐกิจในชุมชน

อาชีพการเกษตรกรรม การทำนาเป็นอาชีพหนึ่งในชุมชนที่ยังคงรักษาไว้ ถึงแม้การปฏิบัติจะเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ไร่ธัญญา รถมอเตอร์ไซด์ และคนในการลงแขกเกี่ยวข้าวก็ตาม แต่ก็ยังเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ได้มากมาย โดยไม่สามารถหาอ่านจากหนังสือเล่มใด ๆ ในปัจจุบันได้ การทำนาบัว เป็นการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นที่เรียบง่าย ตามวิถีชีวิตของชาวนาชนบทที่นับวันจะหาได้ยากในกรุงเทพมหานครและเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เป็นอย่างดี การทำสวนผัก เป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับประชาชนในอดีต เมื่อความเจริญเข้ามา อาชีพเหล่านี้เริ่มสูญหายไปจากชุมชน แต่ก็ยังมีประชาชนบางกลุ่มยังคงอนุรักษ์อาชีพการทำสวนผักไว้ โดยเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม สวนผักเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูก การบำรุงรักษา เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพออกสู่ตลาด

๒. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล หลักสูตรแกนกลางของประเทศเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการจัดการศึกษาทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ เป็นต้น โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และพลโลก

ในการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเป็นอันดับแรกคือมาตรฐานการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน ๓ ข้อ คือ

มาตรฐาน ส ๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส ๑.๒ ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมและศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

เมื่อวิเคราะห์แล้ว เราจะพบว่ามาตรฐานทั้ง ๓ มีจุดเน้นต่างกัน นั่นคือมาตรฐาน ส ๑.๑ เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (Knowledge) มาตรฐาน ส ๑.๒ เน้นให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามและมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา (Attitude) และมาตรฐาน ส ๑.๓ เน้นให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม และศาสนพิธี ทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต (Process)

ประเด็นที่ควรใส่ใจในเรื่องนี้ก็คือมาตรฐานทั้ง ๓ ข้อ ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เช่นเมื่อเรียนเรื่องใดก็ต้องให้ได้ทั้ง ๓ มาตรฐาน เช่นเด็กที่เรียนเรื่องพุทธประวัตินอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจชีวประวัติของพระพุทธเจ้า (ตามมาตรฐาน ส ๑.๑) แล้ว ยังจะต้องมีศรัทธาใน

พระพุทธเจ้าที่เรียกว่า ตถาคตโพธิสัทธา (ตามมาตรฐาน ส ๑.๒) และแสดงตนเป็นพุทธมามกะ น้อมรับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะ (ตามมาตรฐาน ส ๑.๓)

เมื่อได้ศึกษามาตรฐานทั้ง ๓ ข้อแล้ว สิ่งที่ต้องทำอันดับต่อไปคือศึกษาผลการประเมินหลักสูตรเดิม(ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) เพื่อดูว่ามีข้อเด่น ข้อด้อยอะไรบ้าง ผลปรากฏว่าข้อเด่นของหลักสูตรเดิมก็คือมีเนื้อหาสาระค่อนข้างจะครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนข้อด้อยของหลักสูตรนี้ก็ยังมีเนื้อหาสาระมาก ซ้ำซ้อน ขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงภายในวิชาพระพุทธศาสนาด้วยกัน กับทั้งมีสื่อและกิจกรรมน้อยเกินไป

การจัดทำรายละเอียดเนื้อหาสาระวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่มุ่งแก้ไขข้อด้อย

ที่พบในหลักสูตรเดิมและในขณะเดียวกันก็ให้ได้มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๓ ข้อ

เรื่องแรกที่เราทำคือหยิบหลักสูตรเดิมขึ้นมาวิเคราะห์แล้วพบว่า เนื้อหาสาระใน

หลักสูตรเดิมแบ่งออกเป็น ๕ หัวข้อ ดังนี้

๑. ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา
๒. พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง
๓. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
๔. พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์
๕. พุทธศาสนสุภาษิต
๖. หน้าที่ชาวพุทธ
๗. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา
๘. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๙. ศาสนพิธี

การที่หลักสูตรเดิมมีหัวข้อมากอย่างนี้ ทำให้สามารถครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชาพระพุทธศาสนาได้ค่อนข้างจะครบถ้วน คณะกรรมการได้นำหัวข้อทั้ง ๙ มาวิเคราะห์จัดระบบใหม่ เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหัวข้อเหล่านั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนแบบบูรณาการภายในเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาด้วยกัน ดังนั้น เราจึงคงหัวข้อสำคัญในหลักสูตรเดิมไว้แล้วนำมาจัดกรอบความคิดใหม่เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันเป็นระบบดังนี้

๑. ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา - พุทธประวัติ
๒. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา
๓. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา – ชาดก
๔. หน้าที่ชาวพุทธ- มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุชาวพุทธตัวอย่าง

๕. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา

๖. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา - ศาสนพิธี

1

๓. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ ศพฐ. ๒๕๓/๒๕๕๑ เรื่องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นไปตามเจตนารมณ์มาตรา ๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีมติเห็นชอบให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๑. โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมตามรายชื่อที่

กระทรวงศึกษาธิการประกาศ

๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๒ ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔

๒) ปีการศึกษา ๒๕๕๓ ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และ ๕

๓) ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทุกชั้นเรียน

¹พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : กุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๓๑๑.

๒. โรงเรียนทั่วไป

๑) ปีการศึกษา ๒๕๕๓ ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔

๒) ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕

๓) ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๕ เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทุกชั้นเรียน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว และข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐- ๒๕๕๔) มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ตลอดจนเกณฑ์การวัดประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น^๒

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๑. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

เป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาดลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

๒. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

- ๑) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- ๒) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
- ๓) เป็นหลักสูตรที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- ๔) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
- ๕) เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ๖) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

๓. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- ๑) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒) มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
- ๓) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
- ๔) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข³

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีดังนี้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม⁴

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓ -๕.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๘ - ๑๔๔.

ตารางที่ ๒.๑ ตารางและมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส ๑.๑

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓
๑.อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย ๒.วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว ๓.วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยาหรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๔.วิเคราะห์และประพุดิตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดกเรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด ๕.อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับ ถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของตนเอง และรอบครัว ๖.เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียมและวิธีคิดแบบคุณ - โทษและทางออก หรือการพัฒนาจิตตามแนวของศาสนาที่ตนนับถือ ๗.สวดมนต์แผ่เมตตาบริหารจิต และเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ	๑.อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ๒.วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือที่ช่วยเสริมสร้างความอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ๓.วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติ ๔.อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม ๕.วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสตร์ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๖. วิเคราะห์และประพุดิตนแบบอย่างการดำเนินชีวิต และข้อคิดจากประวัติสาวกชาดกเรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด ๗.อธิบายโครงสร้างและสาระโดยสังเขปของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ ๘.อธิบายธรรมคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดเห็นคุณค่าและนำไป	๑.อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ๒.วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้าง สรรค์อารยธรรมและความสงบสุขของโลก ๓.อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาอย่างยั่งยืน ๔.วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปต่าง ๆ หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตาม กำหนด ๕.วิเคราะห์และประพุดิตน ตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด ๖.อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๗.เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมการพัฒนาครอบครัว ๘.เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยหรือการพัฒนาจิตตามแนวของ

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓
หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๘.วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ๙.วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ศาสนาอื่นๆ ๑๐.ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม ๑๑.วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้าน ศาสนสัมพันธ์และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติของตนเอง	พัฒนาแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม ๙.เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบอุปมาอุปไมยคุณค่าคุณธรรมและวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ๑๐.สวดมนต์แผ่เมตตาบริหารจัดการและเจริญปัญญาด้วยอานาสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ๑๑.วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาตนนับถือเพื่อการดำรงตนอย่างเหมาะสมตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	ศาสนาที่ตนนับถือ ๙. สวดมนต์แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญปัญญา ด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ๑๐. วิเคราะห์ความแตกต่าง และยอมรับวิธีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตารางที่ ๒.๒ สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส ๑.๒

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓
๑.บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ ๒.อธิบาย จริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของ	๑.ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๒.มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด	๑.วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวกและปฏิบัติตนต่อสาวกตามที่กำหนดได้ถูกต้อง ๒.ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาตาม

ตารางที่ ๒.๒ (ต่อ)

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓
ศาสนาที่ตนนับถือ ๑.ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามหลักที่กำหนด ๔.จัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในศาสนาพิธีและพิธีกรรมได้ถูกต้อง ๕.อธิบายประวัติความสำคัญและปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	๑.วิเคราะห์คุณค่าของศาสนพิธีและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ๔.อธิบายคำสอนที่เกี่ยวข้องกับสำคัญทางศาสนาและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ๕.อธิบายความแตกต่างของศาสนพิธีพิธีกรรมตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่นเพื่อนำไปสู่การยอมรับและเคารพซึ่งกันและกัน	กำหนด๑.ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนาศาสนิกชนที่ดี ๔.ปฏิบัติตนในศาสนาพิธีกรรมได้ถูกต้อง ๕.อธิบายประวัติ วันสำคัญ ทางศาสนาตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ๖.แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ ๗.นำเสนอแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ

กระทรวงศึกษาธิการได้บังคับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน

หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนากายทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งวัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนด

บทบาทผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

๑. บทบาทของผู้สอน

๑) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

๒) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๓) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

๔) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

๕) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๖) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

๗) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

๒. บทบาทของผู้เรียน

๑) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

๒) สะแสแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

๓) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

๔) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มครู

๕) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อขยายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการและลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีประสิทธิภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว เพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียงเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และสื่อขยายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

๒. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

๓. เลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

๔. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

๕. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

๖. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ^๕

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕-๒๗.